

Centrum Ochrony Mokradeł

ul. Cieszkowskiego 1/3 lok. 31, 01-636 Warszawa

tel. +48 796 435 444, e-mail: cmok@bagna.pl, www.bagna.pl

CMok PUW/1/09/2015

Warszawa, 30.09.2015

**Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
w Warszawie**

ul. Zarzecze 138

03-194 Warszawa

e-mail: opinie@warszawa.rzgw.gov.pl

Uwagi do dokumentów:

Plan utrzymania wód obejmujący obszar RZGW w Warszawie – Projekt

Wstępna prognoza oddziaływania na środowisko dla Projektu Planu utrzymania wód obejmującego obszar RZGW w Warszawie

W ramach konsultacji społecznych Projektu Planu utrzymania wód (dalej PUW) na obszarze RZGW w Warszawie wraz z projektem prognozy oddziaływania na środowisko, przedstawiamy uwagi i wnioski Centrum Ochrony Mokradeł.

Treść proponowanego PUW jest sumą wszystkich odcinków rzek, na których zarządzający wodami zgłosili potrzebę wykonywania prac utrzymaniowych. Jak na razie nie ma w nim żadnego śladu, by jakkolwiek propozycję objęcia odcinka rzeki działaniami utrzymaniowymi odrzucono, ograniczono lub zmodyfikowano z przyczyn środowiskowych, w trosce o dobry stan wód. Opisana metodyka sporządzania planu nie zawierała w ogóle takich analiz i prób weryfikacji.

Taki sposób przygotowania dokumentu powiela schemat zastosowany przy opracowaniu aPGW i jest naszym zdaniem z zasady sprzeczny z podstawowymi regułami stanowienia dobrego prawa. Wychodząc z założenia, że PUW jest aktem prawa miejscowego, fakt przygotowywania go jako swoistej „listy życzeń”, nie zweryfikowanej co do zasadności ekonomicznej i wpływu na środowisko, budzi nasz stanowczy sprzeciw. Uważamy, że PUW powinien być przygotowywany w oparciu o rzetelną analizę potrzeb wszystkich sektorów gospodarki korzystających z wód, kierując się zasadami zrównoważonego rozwoju i przy poszanowaniu prawa ochrony środowiska i przyrody. Dopiero z analizy tych potrzeb i priorytetyzacji celów (długotrwałe cele o zakresie regionalnym przed doraźnymi interesami lokalnymi) powinien wynikać zestaw działań szczegółowych na poszczególnych ciekach.

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

Projekt planu podlega obecnie weryfikacji w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Przedstawiona prognoza oddziaływania planu na środowisko, słusznie ocenia, że tak sporządzony projekt PUW będzie znacząco negatywnie oddziaływać na stan wód oraz będzie znacząco negatywnie oddziaływać na różnorodność biologiczną (co należy rozumieć także jako znacząco negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000). Oznacza to, że sporządzony projekt planu został przez prognozę zweryfikowany negatywnie.

Biorąc pod uwagę konkluzje prognozy oddziaływania na środowisko, uznać trzeba, że przedstawiony projekt planu:

- jest niezgodny z art 114b ust 2 pkt 2 ustawy Prawo Wodne;
- zakłada utrzymywanie wód w sposób niezgodny z art 22 ust 1a Prawa Wodnego, zdanie końcowe;
- nie może być przyjęty w związku z art 55 ust 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

W konsekwencji, wnioskujemy o opracowanie nowego projektu PUW, ponowne prognozowanie jego oddziaływania na środowisko i ponowne przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z udziałem społeczeństwa. W tworzeniu nowego PUW należy uwzględnić wnioski płynące z przeprowadzonej oceny konsultowanego obecnie Projektu PUW, w tym, zgodnie z wnioskami ze wstępnej prognozy OŚ, niezbędna jest radykalna redukcja liczby i zakresu prac utrzymaniowych (działań) przedstawionych w PUW ze względu na to, że:

- PUW zawiera bardzo szeroką listę działań (ponad 16 tysięcy działań należących do wszystkich typów prac utrzymaniowych), których realizacja wiąże się z ryzykiem znaczącego negatywnego wpływu na stan wód w rozumieniu RDW i różnorodność biologiczną cieków na obszarze RZGW w Warszawie;
- działania opisane są na niskim poziomie szczegółowości oraz pozbawione są analizy efektywności ekonomicznej.

Poza tym, wnioskujemy, aby w nowo przygotowywanym projekcie PUW:

1. W przypadku działania nr 6 z art. 22 ust 1b ustawy Prawo wodne, cechującego się silnym negatywnym oddziaływaniem na ekosystemy rzeczne, jako rekomendowane do realizacji były jedynie działania zasadne, czyli, takie które są zlokalizowane na odcinkach cieków płynących przez tereny zabudowane oraz na odcinkach cieków odbierających wody ze sprawnie działających systemów melioracji szczegółowych wyposażonych w urządzenia umożliwiające piętrzenie wody w rowach.
2. Uwzględnione zostały zasady dobrych praktyk w ramach prac utrzymaniowych dostępnych na podstawie art. 22 ust 1b ustawy Prawo wodne, w tym:
  - w przypadku rzek płynących przez intensywnie użytkowane tereny rolne, odstąpienie od realizacji działań z zakresu pkt. 1 i 3 art. 22 ust 1b ustawy Prawo wodne (Roślinność przybrzeżna stanowi strefę buforową, zatrzymującą biogeny przed przedostawaniem się do wód. W przypadku wielu rzek, szczególnie płynących przez tereny intensywnie użytkowane rolniczo, znacznie bardziej efektywnym, długofalowym rozwiązaniem byłoby odtworzenie zróżnicowanej struktury roślinności brzegowej i poszerzenie stref buforowych, dzięki czemu,

przy zmniejszonym dopływie biogenów i ograniczonym nasłonecznieniu koryta rzeki, rozwój roślinności wodnej byłby w znacznym stopniu ograniczony.);

- weryfikacja zasadności wycinki drzew;

- **wylączenie z utrzymania rzek/odcinków rzek o naturalnym charakterze oraz rzek w znacznym stopniu zrenaturyzowanych, na których od lat nie prowadzono prac regulacyjnych i utrzymaniowych i które nie zagrażają terenom zabudowanym lub intensywnie użytkowanym rolniczo.** (W załączniku do niniejszego pisma, przedstawiamy kilka szczególnie nas bulwersujących przykładów prac utrzymaniowych zaplanowanych na cennych przyrodniczo ciekach, które nie powinny być w żadnym razie dopuszczone do realizacji. Chcemy jednak stanowczo podkreślić, że absolutnie nie są to wszystkie pozycje z listy z Załącznika 2 do PUW, które budzą nasza wątpliwości, a jedynie niewielka ich część.)

Dodatkowo uważamy za niezbędne przeprowadzenie pilnej nowelizacji ustawy Prawo wodne w odniesieniu do utrzymania wód, w szczególności konieczne są:

- zmiana obowiązku wykonania prac utrzymaniowych na cieku na możliwość wykonania prac utrzymaniowych w uzasadnionych ekonomicznie i środowiskowo przypadkach, skutkująca zniesieniem odpowiedzialności cywilno-prawnej dyrektora instytucji pełniącej prawa właścicielskie do wód za nie wykonanie utrzymania wód;
- poszerzenie zamkniętego katalogu prac utrzymaniowych o działania o charakterze renaturyzacji, pozytywnie wpływające na stan wód cieków;
- dopuszczenie możliwości spontanicznej renaturyzacji cieku jako formy utrzymania wód.

dr Ewa Jabłońska

Koordynator merytoryczny projektu

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce

dr Wiktor Kotowski

Członek Zarządu Centrum Ochrony Mokradeł

Załącznik. Przykłady szczególnie rażących prac utrzymaniowych zaplanowanych (Załącznik 2 do PUW) na cennych przyrodniczo ciekach, które nie powinny być dopuszczone do realizacji.

1. **Blizna** (km 3.115 – 20.130; prawie cała długość rzeki); RW2000182622489

Planowane prace (za art. 22 ust. 1b Prawa wodnego): 3, 6, 7b, 8.

Nieuregulowana rzeka płynąca na prawie całej swojej długości przez lasy Puszczy Augustowskiej na obszarze OSO i SOO. Zaplanowano usuwanie drzew i krzewów z brzegów rzeki, zatorów w nurcie oraz usuwanie tam bobrowych. Tego typu działania mogą w znaczący sposób oddziaływać negatywnie na przedmioty ochrony w OSO i SOO.

2. **Błędzianka** (km 0.0 – 31.112; prawie cała długość rzeki) i **Bludzia** (km 0.0 – 14.645; cała długość rzeki); RW700018582831

Planowane prace: Błędzianka 1, 2 (w km 15.407 – 31.112), 3 (w km 15.407 – 31.112), 5 (w km. 0.0 – 15.407), 6 (w km 15.407 – 31.112), 8; Bludzia 8.

Rzeki płyną przez obszar leśny Puszczy Rominckiej. Tereny prawie niezamieszkałe, obszar OSO i SOO. Zaplanowano usuwanie tam bobrowych oraz na niektórych odcinkach wykaszanie roślin z dna i brzegów oraz zasypywanie wyrw w brzegach. Tego typu działania mogą w znaczący sposób oddziaływać negatywnie na przedmioty ochrony w OSO i SOO.

3. **Brzuśnia** (w sumie km 0.0 – 9.873, 9.100 – 11.217, 11.400 – 12.653, 14.580 – 21.454; prawie cała długość rzeki); RW20006254869

Planowane prace: 1, 2, 3 (powyższe trzy na całym odcinku), 4, 5, 6 (powyższe trzy w km 0.0 – 9.873), 8 (na całym odcinku).

Niewielka, nieuregulowana rzeka o charakterze wyżynnym. Płynie prawie w całości przez obszary leśne. Miejsce występowania minoga strumieniowego oraz pstrąga potokowego. Prace zaplanowano aż na 12 odcinkach o długości od kilkuset metrów do 9 km. Obejmują one w większości wykaszanie roślinności z dna i brzegów a także usuwanie drzew i krzewów brzegów i koryta rzeki. Na niektórych odcinkach w tym na tym najdłuższym zaplanowano także usuwanie przeszkód z dna rzeki oraz usuwanie namulów. W przypadku tej rzeki część prac zapisana jest w kilku punktach, w kilku miejscach planu i prace te dublują się na tych samych odcinkach.

4. **Chojnatka** (w km 0.0 – 2.419, 2.739 – 2.912, 3.616 – 16.658; prawie cała długość rzeki); RW2000172726729

Planowane prace: 1, 2, 3, 4, 5 (bez odcinka km 0.0 – 2.419), 6, 7a, 7b, 8.

Chojnatka w dół do m. Jeruzal.

Niewielka rzeka nizinna płynąca w korytarzu tworzonym przez łęgi przez niewielkie miejscowości oraz tereny leśne. Na prawie całej jej długości zaplanowano większość prac opisanych w dokumencie. W tym wycinkę nadbrzeżnych drzew, usuwanie przeszkód z dna rzeki oraz wybieranie namulów. Prace te nie mają uzasadnienia ekonomicznego ani społecznego a ich wykonanie będzie negatywnie oddziaływać na stan środowiska wodnego tej rzeki.

5. **Kanal Brożajcki** (km 0.0 – 7.5050); RW70000582499

Planowane prace: 1, 5, 6, 7b, 8.

Sztuczny ciek przecinający leśne obszary w ostoi siedliskowej Natura 2000 „Niecka Skalska”. Jednym z głównych przedmiotów ochrony w ostoi są rozległe połacie subborealnych świerczyn bagiennych (*Sphagno – Picceetum*) zaliczanych do siedliska przyrodniczego 91D0. Obniżenie bazy erozyjnej kanału w skutek zaplanowanego usuwania namulów i rumoszu może znacząco negatywnie oddziaływać na te siedliska.

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

6. **Ilzanka** (km 0.0 – 78.939; cała długość rzeki); RW20001723629, RW20001923659, RW2000192369

Planowane prace: 1, 2, 3 (trzy powyższe na całej długości rzeki), 4 (km 0.0 – 41.459 i 64.0 – 67.520), 5 (km 0.0 – 58.0), 6 (cała długość rzeki), 7a, 7b (dwa powyższe na niektórych odcinkach), 8 (km 41.459 – 78.939).

Średniej wielkości rzeka nizinna. Uregulowana płynąca dnem dość głębokiej doliny wypełnionej przez miększe pokłady torfów niskich. Dolina jest zmeliorowana i ekstensywnie użytkowana. Prace zaplanowane są na ponad 60 km biegu rzeki w tym na całej długości usuwanie namulów z dna rzeki. Dodatkowe obniżenie się poziomu wody w torfach na skutek tych działań doprowadzi do przyspieszonej mineralizacji torfu i degradacji gleb na których zlokalizowane są użytki zielone. Doprowadzi także do zwiększenia się emisji dwutlenku węgla z tych gleb.

7. **Kamienna** (km 0.0 – 72.100; połowa długości rzeki w jej dolnym biegu); RW20001023499, RW200010234939

Planowane prace: 1 (km 50.400 – 65.100), 3 (km 0.0 – 65.100), 5, 6 (dwa powyższe na całym odcinku), 8 (km 16.600 – 72.100).

Częściowo nieuregulowana rzeka o charakterze wyżynnym. Szczególnie wartościowe są odcinki dolny (poniżej Ostrowca Św., na tym odcinku rzeka płynie przez obszar Natura 2000 „Dolina Kamiennej”) oraz położony między Skarżyskiem Kamienną a Wąchockiem. Rzeka ma tam charakter naturalny Jej otoczenie stanowią łągi i łąki a na dnie pojawiają się szypoty i wychodnie skalne w rejonie których spotkamy reofilne gatunki ryb. Prace planowane są na całym odcinku objętym ochroną w ramach sieci Natura 2000, z czego na długości ponad 65 km (80% długości rzeki) planowane jest usuwanie z dna przeszkód i namulów.

8. **Kanał Bielińskiego** (km 0.430 – 8.665; cały odcinek poniżej szosy krajowej nr 50) i **Bełch** (km 0.692 – 1.106); RW20000255873 oraz: **Jagodzianka** (0-21.543; częściowo OSO i SOO); RW20000255873, RW200024255899

Planowane prace: Bełch 1, 2, 4, 5, 6, 8; Kanał Bielińskiego 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7a, 7b, 8; Jagodzianka 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7b, 8.

Rzeki te odwadniają obszar OSO i SOO obejmujących rejon torfowiska „Bagno Całowanie”. Zaplanowane prace obejmujące także odmulanie dna cieków mogą negatywnie wpływać na przedmioty ochrony w tych ostojach a także kolidować z planami odtworzenia warunków wodnych w obrębie Bagna Całowanie zaplanowanych przez RDOŚ w Warszawie w celu poprawy stanu populacji derkacza i kulika wielkiego. Według PZO planowane jest jak największe powstrzymanie odpływu za pomocą progów i zastawek w celu zahamowania degradacji siedlisk torfowiskowych. Przyspieszenie odpływu w ww. ciekach będzie działać w odwrotnym kierunku, może więc zagrozić uzyskaniu dobrego stanu ochrony siedlisk torfowiskowych oraz siedlisk kulika wielkiego (przedmiot ochrony OSO). W Jagodziance obficie występuje chroniony gatunek naturowy – piskorz.

9. **Kanał Karaska** (km 0.0 – 6.970; cała długość) i **Piasecznica** (km 0.0 – 39.120; cała długość); RW200017265478, RW2000172654989

Planowane prace: 1, 3, 4, 5, 6, 7b, 8 (obydwa ciek).

Cieki te odwadniają teren rezerwatu przyrody „Torfowisko Karaska” oraz ostoi siedliskowej Natura 2000 „Bory bagienne i torfowiska Karaska”. Przedmiotami ochrony zarówno w obszarze Natura 2000 jak i w rezerwacie są torfowiska przejściowe i wysokie. Zaplanowane odmulanie tych cieków jeszcze pogorszy stan tych siedlisk, które już teraz cierpią od nadmiernego przesuszenia czego dowodem są rozprzestrzeniające się na tym obszarze latem 2015 pożary. Co najbardziej zadziwia to niepodparta niczym informacja o korzystnym wpływie prac na obszar Natura 2000, która pojawia się w opisie planowanych prac.

10. **Kanał Krusza-Serafin** (km 0.0 – 9.229; cała długość ciek poza rezerwatem przyrody); RW200017264929

Planowane prace: 1 (cała długość odcinka), 2 (km 0.0 – 8.212), 3, 4 (km 8.992 – 9.229), 6 (cała długość odcinka), 7b (km 8.992 – 9.229), 8 (cała długość odcinka).

Kanał ten odwadnia teren rezerwatu przyrody „Torfowisko Serafin”. Rezerwat ten chroni rozległe fitocenozy mechowisk i torfowisk przejściowych będące obszarem występowania takich gatunków jak Lipiennik Loesela, haczykowiec błyszczący czy liczna populacja bekasa kszyska. Z punktu widzenia zachowania walorów przyrodniczych rezerwatu należałoby dążyć do maksymalnego spowolnienia odpływu wód z tego obszaru np. poprzez zatamowanie, albo i nawet likwidację tego kanału. Niestety planowane są prace usprawniające odprowadzanie wody przez ten kanał takie jak jego czyszczenie i odmulanie.

11. **Kanał Wieprz-Krzna** (km 0.0 – 19.00, 53.600 – 102.880; około połowy długości kanału); RW2000026642813

Planowane prace: 1 (km 0.0 – 19.00), 2 (cały odcinek), 3 (km 53.600 – 102.880), 4 (km 5.200 – 12.500), 5 (cały odcinek), 6 (km 5.200 – 12.500 i 53.600 – 102.880), 7a, 7b, 8 (km 0.0 – 19.00).

Mimo dobrze udokumentowanego negatywnego wpływu kanału Wieprz-Krzna na torfowiska Polesia uświadcznianego się zarówno poprzez zanik ich wartości przyrodniczych jak i poprzez znaczną degradację gleb torfowych w tym rejonie, prowadzącą do zaniku ich wartości rolniczych, ciągle planowane są prace mające na celu zwiększenie „przepustowości” Kanału, w tym jego odmulanie na odcinku ponad 60 km, które tylko pogłębią jego negatywne oddziaływanie.

12. **Klusówka** (km 0.0 – 12.800; prawie cała długość rzeki); RW20001726719699

Planowane prace: 1, 2 (dwa powyższe na odcinku km 8.550 – 12.800), 3, 4, 6 (trzy powyższe na całym odcinku), 7b (na odcinku km 8.550 – 12.800), 8 (na całym odcinku).

Klusówka 1 km powyżej ujścia.

Mała nieuregulowana rzeka nizinna płynąca stosunkowo głęboką, niezabudowaną doliną w otoczeniu łągów oraz porzuconych i nieużytkowanych łąk. Miejsce życia bobrów. Planowane odmulenie jej koryta na długości 12,5 km (nie wiadomo jak miałyoby to być wykonane jeśli koryto jest bardzo kręte) oraz zaplanowana rozbiórka tam bobrowych zniszczy biotopy w dolinie tej rzeki i nie ma uzasadnienia ekonomicznego jak i nie jest warunkowane ochroną przeciwpowodziową.

13. **Krasna** (km 0.0 -14.00; około połowa długości rzeki); RW20006254429

Planowane prace: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7b, 8.

Niewielka nieuregulowana rzeka o charakterze wyżynnym. Planowany do odmulenia jej 14. kilometrowy dolny odcinek przebiega głęboką doliną przez tereny leśne objęte ochroną w formie OSO „Dolina Krasnej”. Zamieszkują go gatunki reofilne takie jak minóg strumieniowy, strzebla potokowa czy pstrąg potokowy. Planowane usunięcie namulów oraz zalegających w wodzie pni drzew zmniejszy ilość siedlisk odpowiednich dla tych gatunków poprzez likwidację ich schronień, a także miejsc życia bezkręgowców będących ich

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

pokarmem. Niezrozumiały jest opis, który podaje, iż chodzi o „realizację prac utrzymaniowych na obszarze zabudowanym” skoro rzeka na tym odcinku płynie z dala od zabudowań.

14. **Marózka** (km 0.0 – 46.02; cała długość rzeki); RW70002558435

Planowane prace: 1, 2, 4 (w adnotacji jest uwaga, że tylko na odcinku km 0.950 – 6.500), 7a, 7b, 8

Marózka na odcinku między Jez. Pawlik a Jez. Święte, na którym planowane jest usuwanie powalonych drzew z koryta rzeki.

Średniej wielkości rzeka, przepływająca przez kilka jezior (m. in. Mielno, Maróz, Pawlik, Święte). Odcinki nizinne przeplatają się z przełomowymi o charakterze górskim. Rzeka płynie w głębokiej dolinie przez tereny leśne. Cała dolina objęta ochroną w ramach sieci Natura 2000 (ostoje ptasia i siedliskowa). Obszar występowania naturalnej (autochtonicznej) populacji pstrąga potokowego. Charakter rzeki (masowe występowanie krasnorostu *Hildebrandtia rivularis*) pozwala ją zaliczyć do rzek włosienicznikowych (siedlisko 3260). Nie zaplanowano na tym odcinku wprowadzić bardzo ingerujących w środowisko prac takich jak odmulanie dna. Jednakże dla tego ekosystemu groźne mogą być też zaplanowane prace polegające na usuwaniu z koryta przeszkód w postaci zwalonych pni drzew. Prace te są prezentowane jako działanie proprzyrodnicze, które ograniczy niszczenie roślinności przybrzeżnej przez kajakarzy omijających przeszkody. Niestety usuwanie zwalonych drzew z rzeki o takim charakterze ma istotny wpływ na morfometrię koryta (prowadzi do

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

ujednolicenia) a przede wszystkim ogranicza zróżnicowanie mikrosiedlisk mających wpływ na różnorodność biologiczną rzeki.

15. **Mała** (km 0.0 – 16.945; cała długość rzeki); RW20001725889

Planowane prace: 1, 3, 4, 5, 6, 8.

Niewielka uregulowana rzeka odwadniająca w górnym biegu kompleks położonych na torfach łąk objętych ochroną w ramach ostoi Natura 2000 „Łąki Soleckie”, której głównymi przedmiotami ochrony są związana z półnaturalnymi łąkami wilgotnymi i zmiennowilgotnymi gatunki motyli. W dolnym biegu przepływa ona przez zurbanizowane obszary Konstancina –Jeziornej. Odmulanie zaplanowano na całej długości koryta. O ile w dolnym odcinku można je uznać za uzasadnione, o tyle wykonanie tych prac w górnym odcinku rzeki może mieć negatywny wpływ na gatunki będące przedmiotami ochrony w ostoi Natura 2000.

16. **Modrzejowianka** (0.0 – 25.965; cała długość rzeki); RW200017236649, RW20001923669

Planowane prace: 1, 2, 3 (trzy powyższe na całym odcinku), 4, 5 (na odcinku km 0.0 – 9.240), 6 (na całej długości), 7a, 7b, 8 (na całej długości).

Mechowisko w dolinie Modrzejewianki położone ok. 5 km w górę od jej ujścia.

Niewielka uregulowana rzeka płynąca głęboko wciętą doliną wypełnioną przez miększe, kilkumetrowe pokłady torfów niskich. W ich obrębie znajdują się jeszcze niewielkie, dobrze

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

zachowane płyty mechowisk (siedlisko przyrodnicze 7230) z obfitymi populacjami chronionego dyrektywą siedliskową haczykowca błyszczącego, będącego gatunkiem niezwykle rzadkim w środkowej Polsce. Planowane na całej długości rzeki prace polegające na odmuleniu i oczyszczeniu koryta najprawdopodobniej doprowadzą do zaniku tych siedlisk i populacji haczykowca.

17. **Naruszewka** (km 0.0 – 23.470; prawie cała długość rzeki); RW200017268949

Planowane prace: 1, 3 (dwa powyższe na odcinku km 1.500 – 23.470), 4 (na całej długości), 5 (na odcinku km 1.500 – 23.470), 6, 8 (dwa powyższe na całej długości rzeki).

Niewielka, nieuregulowana rzeka nizinna płynąca krętym korytem w otoczeniu łąk i lasów łęgowych dolina głęboko wciętą w rolniczą Wysoczyznę Płońską. Na całej długości rzeki zaplanowano prace polegające na odmulaniu koryta rzeki, które przeprowadzone na rzece o takim charakterze będą nosiły znamiona regulacji.

18. **Osownica** (km 20.123 – 40.202), RW200017266889

Planowane prace: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8.

Niewielka, nieuregulowana rzeka nizinna o krętym korycie i stosunkowo dużym spadku. Dno piaszczysto-żwirowate. Otoczenie rzeki w górnym i środkowym biegu stanowią lasy łęgowe i ekstensywnie użytkowane łąki. Na tym właśnie odcinku planowane są prace polegające na usuwaniu nadwodnych drzew i odmulaniu koryta, które w przypadku tej rzeki mogą mieć charakter regulacji koryta. Ze względu na charakter rzeki oraz jej otoczenia nie stwarza ona

---

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

zagrożenia powodziowego, a zdziwienie budzi fakt, że prace uzasadniane są „ochroną siedlisk gatunków i ekosystemów zależnych od wód” (sic!).

19. **Piasecznica** (km 0.0 -39.120; cała długość rzeki) i **Płodownica** (km 17.500 – 39.630; połowa długości rzeki); RW2000172654989, RW2000172654869

Planowane prace: Piasecznica 1, 3, 4, 5, 6, 7b, 8; Płodownica 1, 3, 4, 6, 7b, 8.

Niewielkie uregulowane cieki o charakterze kanałów odwadniające rozległe zmeliorowane torfowiska niskie Równiny Kurpiowskiej. Część tego obszaru wchodzi w skład ostoi ptasiej Natura2000 „Dolina Omulwi i Płodownicy” Konieczność udrożnienia (odmulenia) tych cieków uzasadniana jest także względami ochrony przyrody poprzez powiązanie ciągłości użytkowania rolniczego tych terenów z utrzymywaniem odpowiednio niskiego poziomu wód gruntowych na łąkach będących legowiskami ptaków chronionych w ww. Ostoi. Należy jednak zauważyć, iż ptaki takie jak kulik wielki, który jest jednym z najważniejszych przedmiotów ochrony w obszarze „Dolina Omulwi i Płodownicy” wymaga także odpowiedniego uwilgotnienia siedlisk.

20. **Różanica** (km 0.0 – 21.270; cała długość rzeki); RW2000172628969

Planowane prace: 1, 2, 5, 6, 8 (5 na odcinku km 0.0 – 16.936, pozostałe na całej długości rzeki)

Różanica w połowie długości rzeki.

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

Mała rzeka nizinna. Nieuregulowana w dolnym i środkowym biegu. Przepływa przez łąki (miejscami o charakterze zbliżonym do mechowisk) i lasy łęgowe. Koryto kręte, dno piaszczyste. W przyujściowym odcinku omija miasto Różan płynąc jednak znacznie poniżej jego zabudowań. Co ciekawe rzeka ta pojawia się (tak jak i kilka innych) w PUW kilka razy w ten sposób, iż kilometrą przeznaczony do objęcia działaniami utrzymaniowymi (jak i same działania) dublują się. Dla całej długości rzeki przewidziano usuwanie nadbrzeżnych drzew, odmulanie, czy usuwanie tam bobrowych co nie znajduje uzasadnienia ekonomicznego jak i wynikającego z ochrony ludzi i mienia przed skutkami powodzi i podtopień.

21. Rządza (km 3.860 – 77.247; prawie cała długość rzeki)

Planowane prace: 1 (na całej długości), 2 (km 44.329 – 77.247), 3, 4, 5, 6 (cztery powyższe na całej długości), 7a, 7b, 8 (na całej długości).

W górnym biegu mała rzeka nizinna o bystrym nurcie i piaszczysto-żwirowym dnie. Koryto nieuregulowane, kręte. Płyń głęboko wciętą doliną, której dno zajmują ekstensywnie użytkowane łąki wilgotne. Miejsce występowania pstrąga potokowego. Na tym odcinku zaplanowano wiele prac utrzymaniowych w tym także usuwanie nadbrzeżnych drzew, usuwanie tam bobrowych czy odmulanie koryta, które mogą mieć bardzo destrukcyjny wpływ na ekosystem tej rzeki.

22. **Szeszupa** (km 7.270 – 25.990); RW8000206851

Planowane prace: 1, 2, 6, 8.

Szeszupa k. m. Folusz

Średniej wielkości rzeka na Pojezierzu Suwalskim. Na odcinku od m. Potopki do granicy państwa, na którym planowane jest przeprowadzenie prac utrzymaniowych ma charakter rzeki górskiej będącej siedliskiem 3260 (rzeki włosienicznikowe) chronionym na obszarze ostoi Natura2000 Dolina Szeszupy. Jest ponadto miejscem występowania takich gatunków jak minóg strumieniowy czy skójką gruboskorupowa także będących przedmiotami ochrony w tym obszarze. Dopiero na kilka kilometrów przed granicą jej nurt spowalnia, a koryto zostało niegdyś poddane regulacji. Prace polegające na odmulaniu koryta zaplanowano jednak na całej długości rzeki. Ich wykonanie będzie niewątpliwie znacząco oddziaływać na wiele przedmiotów ochrony ostoi Natura 2000.

23. **Turka** (km 0.0 – 9.160; prawie cała długość rzeki); RW20001726892

Planowane prace: 1, 3, 4, 5, 6, 7b, 8.

Mała, nieuregulowana rzeka nizinna płynąca wąską, głęboko wciętą doliną przez tereny leśne. Miejsce życia bobrów. Na tej niepozornej rzeczce zaplanowano prawie wszystkie możliwe prace utrzymaniowe poza wykaszaniem roślin (które nie występują tam ze względu na zacienienie koryta). Motywacją do przeprowadzenia tych prac jest „zapewnienie odpływu

Spółeczna kontrola zarządzania ekosystemami rzecznyymi w Polsce – projekt w ramach programu Obywatele dla Demokracji

wód” z 10 km melioracji szczegółowej stanowiącej początek biegu rzeczki. Wykonanie prac utrzymaniowych zniszczy jej ekosystem nie mając żadnego uzasadnienia ekonomicznego ani społecznego.

24. **Zwoleńka** (0.0 – 44.050: cały odcinek znajdujący się na obszarze OSO); RW20001723729

Planowane prace: 1, 2, 3, 4, 6, 7b, 8.

Prawie cała dolina tej średniej wielkości nizinnej rzeki objęta jest ochroną w formie ostoi Natura 2000 „Dolina Zwoleńki”. Głównym przedmiotem ochrony w Ostoi jest jedna z najliczniejszych w Polsce populacji żółwia błotnego zamieszkującego spokojnie meandrujące koryto Zwoleński jak i jej liczne starorzecza. Żółwiom sprzyja także bujna roślinność zanurzona jak i szuwarowa występująca w nurcie i na brzegach rzeki. Tym bardziej dziwi fakt, że w PUW przewidziano na całej długości rzeki działania polegające na odmulaniu koryta czy wycinaniu roślinności na jej brzegach i w obrębie koryta. Takie działania mogą bardzo negatywnie oddziaływać na populację żółwia błotnego zamieszkującą rzekę ale i całą jej dolinę (ze względu na osuszający efekt tych działań).

25. **Biebrza** (163.6 - 174.550: częściowo na obszarze OSO i SOO, cały odcinek od źródeł do granicy SOO wnioskowany do włączenia w SOO Doolina Biebrzy wg Planu Zadań Ochronnych); RW200023262151

Planowane prace: 1, 2, 3, 5, 6, 8.

Biebrza na tym odcinku jest częściowo uregulowana, co nie umniejsza jej walorów. W większości płynie przez obszary torfowiskowe oraz lasy łęgowe – każda ingerencja w koryto zwiększająca przepływ może powodować pogorszenie stanu tych siedlisk. Biebrza na tym odcinku to siedlisko gatunków naturalnych, w tym przedmiotów ochrony SOO: piskorza, różanki, kozy, prawdopodobnie skójki gruboskorupowej. Biebrza jest rzeką niemal w całości chronioną w Parku Narodowym i ostojach Natura 2000, a obszar najbliższy źródłom jest postulowany do włączenia w granice ostoi w najbliższych latach. Wykonywanie na tym obszarze prac utrzymaniowych przed objęciem terenu ochroną jest działaniem szkodliwym z punktu widzenia interesu ochrony przyrody.

26. **Klimaszewnica** (2.739 - 16.044; częściowo na obszarze OSO i SOO); RW20002326292

Planowane prace: 1, 2, 3, 6, 8.

Klimaszewnica to rzeka uregulowana, płynąca w dużej części przez osuszone torfowiska. Wykonywanie prac utrzymaniowych, w szczególności 6 (usuwanie namulów) prowadzi do dalszej degradacji torfowisk, zwiększenia częstości występowania warunków suszy glebowej, a także podwyższenia ładunku biogenów z mineralizacji torfów odprowadzanych do rzeki Biebrzy. Należy rozważyć alternatywne rozwiązanie w postaci zastosowania koryta dwudzielnego, pozwalającego na łatwiejsze zejście wód wielkich bez zwiększania odpływu w okresach niżówek.

27. **Kosódka** (6.435 - 22.723; częściowo na terenie OSO i SOO); RW200017262949

Planowane prace: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7b, 8.

Niewielka rzeka płynąca uregulowanym korytem, prawdopodobnie częściowo sztucznym – ciek może być w istocie kanałem wykopanym w efekcie melioracji torfowiska. Odwadnia fragment torfowisk środkowego basenu Biebrzy. Przyspieszanie odpływu z Kosódki poprzez prace utrzymaniowe prowadzi do osiadania torfowisk, które wskutek tego są coraz częściej zalewane przez wody wezbraniowe z terenów Biebrzańskiego Parku Narodowego. W związku z ochroną ekosystemów bagiennych w BPN Kosódka nie jest wykaszana i odmulana na jego terenie, co powoduje spiętrzanie się wody przed granicami parku. W związku z tym, przyspieszanie odpływu z powyżej tego terenu jest niepożądane; alternatywą powinno być zastąpienie łąk intensywnych łąkami półnaturalnymi z dopuszczeniem zalewów (oraz realizacją tam programów rolnośrodowiskowych).

28. **Węgierka** (0.000 - 30.500 oraz 30.500- 42.170; od źródeł do ujścia); RW200017265884; RW200019265899

Planowane prace: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7b, 8)

Odcinek przyujściowy wymieniony dwa razy. Niewielka rzeka, którą w dolnym odcinku w ostatnich latach uregulowano, drastycznie pogarszając jej stan ekologiczny; w górnej części zachowała wiele znamion naturalności i meandrujące, zróżnicowane koryto. Jesienią 2015r. Centrum Ochrony Mokradeł zostało poproszone przez mieszkańców o przeciwdziałanie pracom melioracyjnym na Węgiec, w obawie przed utratą przez rzekę naturalnych biotopów oraz zmniejszenie zalewów, które w chwili obecnej nawożą i nawadniają łąki. Wobec tego, argument iż „realizacja prac utrzymaniowych na obszarze o charakterze rolniczym zapewni optymalne uwilgotnienie w glebie i przyczyni się do rozwoju gospodarstw rolnych” oraz „dodatkową korzyścią płynącą z wykonania wnioskowanych prac jest ograniczenie ryzyka zalania terenów rolnych” jest sprzeczny z wolą przynajmniej części mieszkańców. Wg naszych informacji z tego terenu nie zgłaszano szkód powodziowych, zatem argument „ograniczenie ryzyka zalania terenów rolnych i zabudowanych w czasie trwania wezbrania powodziowego oraz ponoszonych z tego tytułu znacznych strat materialnych i roszczeń osób prywatnych” jest również niezgodny z prawdą.

29. **Wisła** (295.2 - 632.3 od Sanny do zbiornika Włocławek; w większości na obszarze OSO i SOO)

Planowane prace: głównie 6 i 7a.

Zaplanowanie usuwania namulów lub rumoszu w Wiśle na długości ponad 300km budzi najwyższy niepokój. W PUW nie ma wyszczególnienia jakich miejsc dotyczą ww prace. O ile możemy uznać potrzebę usuwania rumoszu w pobliżu mostów, o tyle wpisanie całych wielokilometrowych odcinków jest całkowicie niedopuszczalne. Wisła to jedna z ostatnich nieuregulowanych wielkich rzek Europy i właśnie swobodne przemieszczanie się rumoszu i swobodne kształtowanie się koryta decydują o jej wyjątkowości i walorach przyrodniczych. Trudno również zgodzić się z potrzebą napraw budowli regulacyjnych na całym odcinku Wisły od Sanny do Włocławka, gdyż częściowa erozja ostróg sprzyja odtwarzaniu swobodnie kształtującej się rzeki warkoczowej, z najcenniejszym elementem przyrody Wisły, czyli piaszczystymi łąkami i wyspami – siedliskiem wielu gatunków ptaków, będących przedmiotami ochrony ostoi Natura 2000.